

INDEKSID

TEEMAD

- Indeksi mõiste
- Alusindeks ja ahelindeks
- Individuaalindeksid ja üldindeksid
- Keskmised indeksid
- Ühismõõdustamine ja agregeerimine
- Koondindeks ja teguriindeksid
- Muutuva ja püsiva struktuuri ning struktuurinihete indeksid
- Paasche ja Laspeyres' indeksid

NÄIDE: PERE KULUD TOIDULE

Aastal 2019 kulutas pere toidule keskmiselt 4840 eurot kuus.

Aastal 2020 olid kulud toidule keskmiselt 5200 eurot kuus.

Aastaga suurenesid kulud toidule 7,4%.

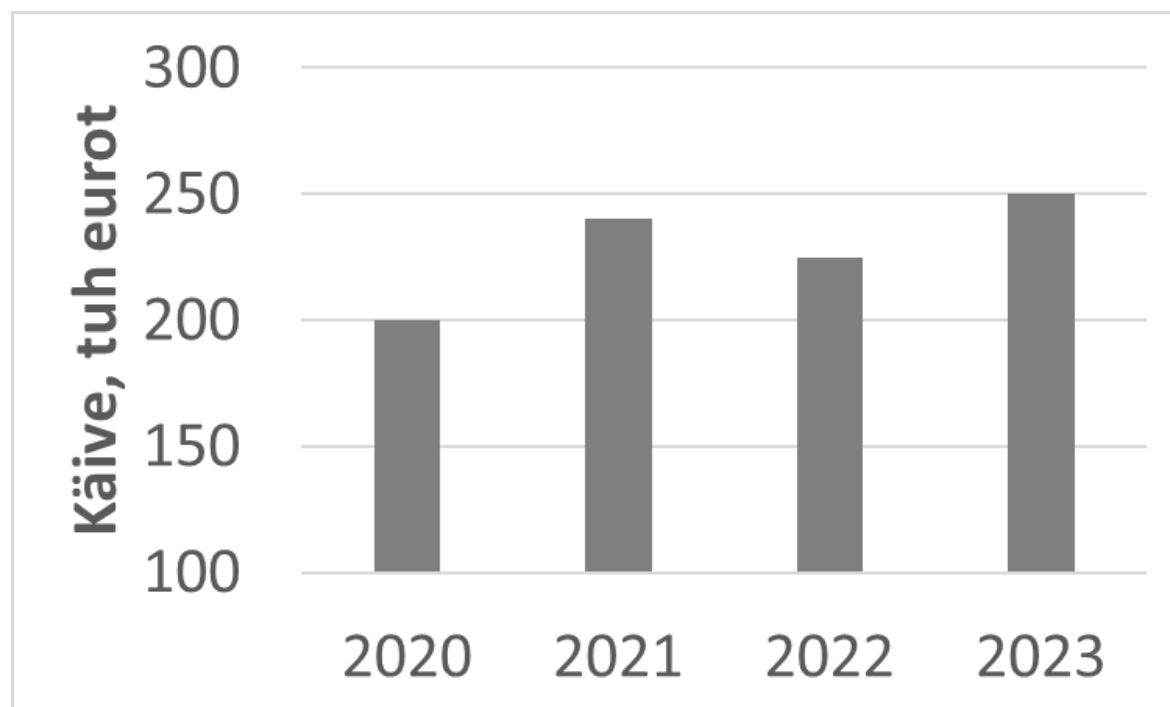
Miks?

- Hakati rohkem sööma?
- Hakati tarbima rohkem kallimaid toiduaineid?
- Tõusid toidukaupade hinnad?

Mis põhjustas toidule tehtavate kulude suurenemise?

NÄIDE: POE KÄIBE DÜNAAMIKA

Poe käive = kauba 1 hind × kauba 1 kogus +
kauba 2 hind × kauba 2 kogus +
kauba 3 hind × kauba 3 kogus + ...

Käive muutub, kui
1. muutuvad hinnad;
2. muutuvad kogused.

Kui suur osa käibe muutusest
on tingitud **hindade**
muutusest, kui suur osa
müügikoguste muutusest?

NÄIDE: ALKOHOLIAKTSIISI LAEKUMINE

2016. aastal laekus alkoholiaktsiisi 251 mln €.

2017. aastal laekus 229 mln € (prognoos 276 mln).

Laekumise vähenemine 8,8% (prognoos 10% suurenemist).

Aktsiisilaekumine = õlle aktsiisimäär × õlle ostukogus +
veini aktsiisimäär × veini ostukogus +
viina aktsiisimäär × viina ostukogus + ...

Aktsiisimäärad tõusid.

Aga ostmine vähenes.

Kui suur osa laekumise muutumisest oli tingitud **aktsiisimäärade** suurenemisest ja kui suur osa **ostmise** vähenemisest?

INDEKSI MÕISTE

index number

Indeks on

- kahe arvu suhe;
- leitud spetsiaalse metoodika järgi;
- iseloomustab mingi majandusala suuruse muutumist ajas.

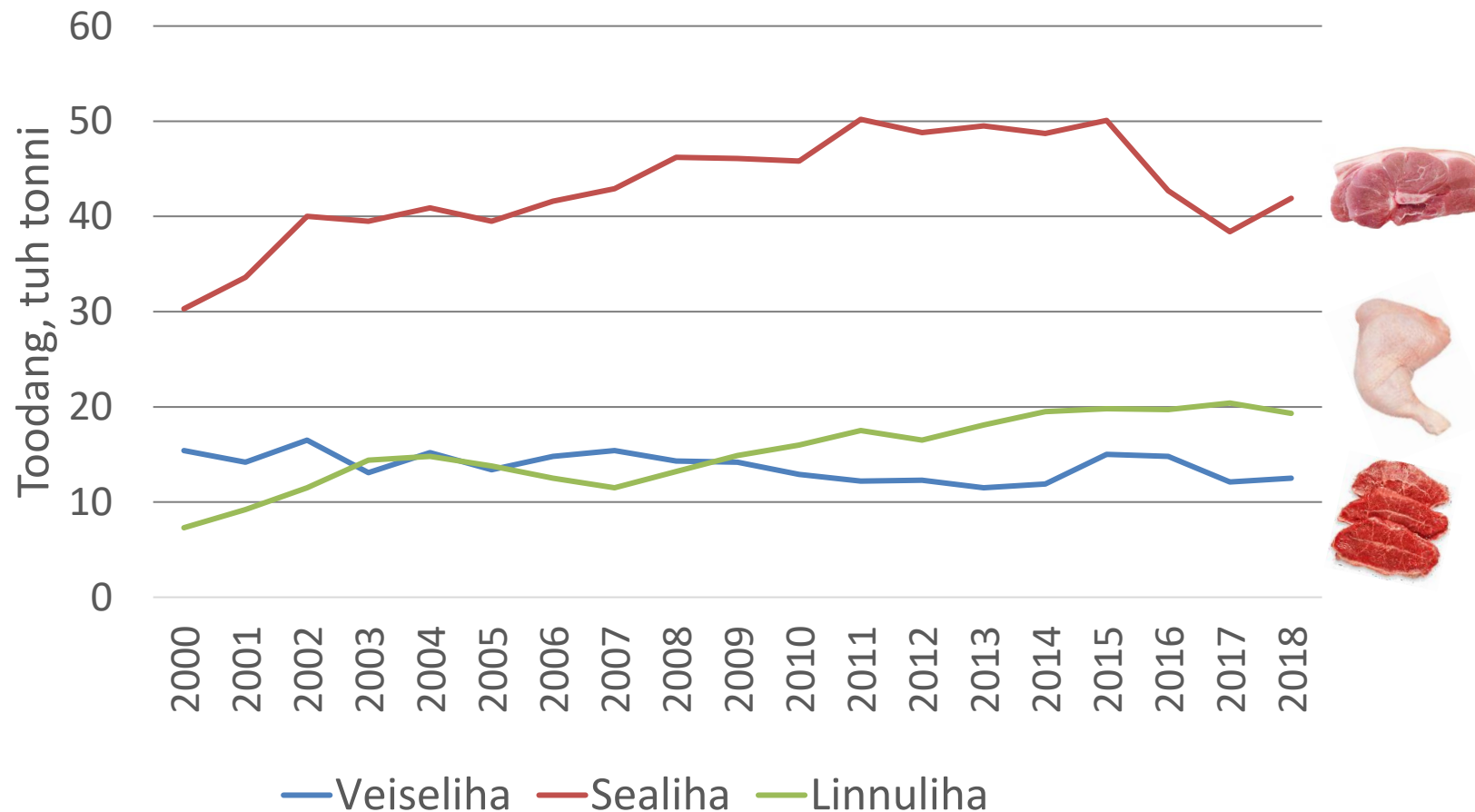
Indeksid on vajalikud selliste nihete ja muutuste uurimisel, mis pole empiiriliselt küllalt täpselt määratud ja jääksid muidu analüüsija pilgu eest varju.

Rakendusala

- Rahvamajanduse, maailmamajanduse analüüs (makroökonomika)
  - tarbijahinnaindeks, tootjahinnaindeks, reaalpalgaindeks.
- Ettevõttesisene analüüs (mikroökonomika)
  - käibe indeks, kulude indeks.

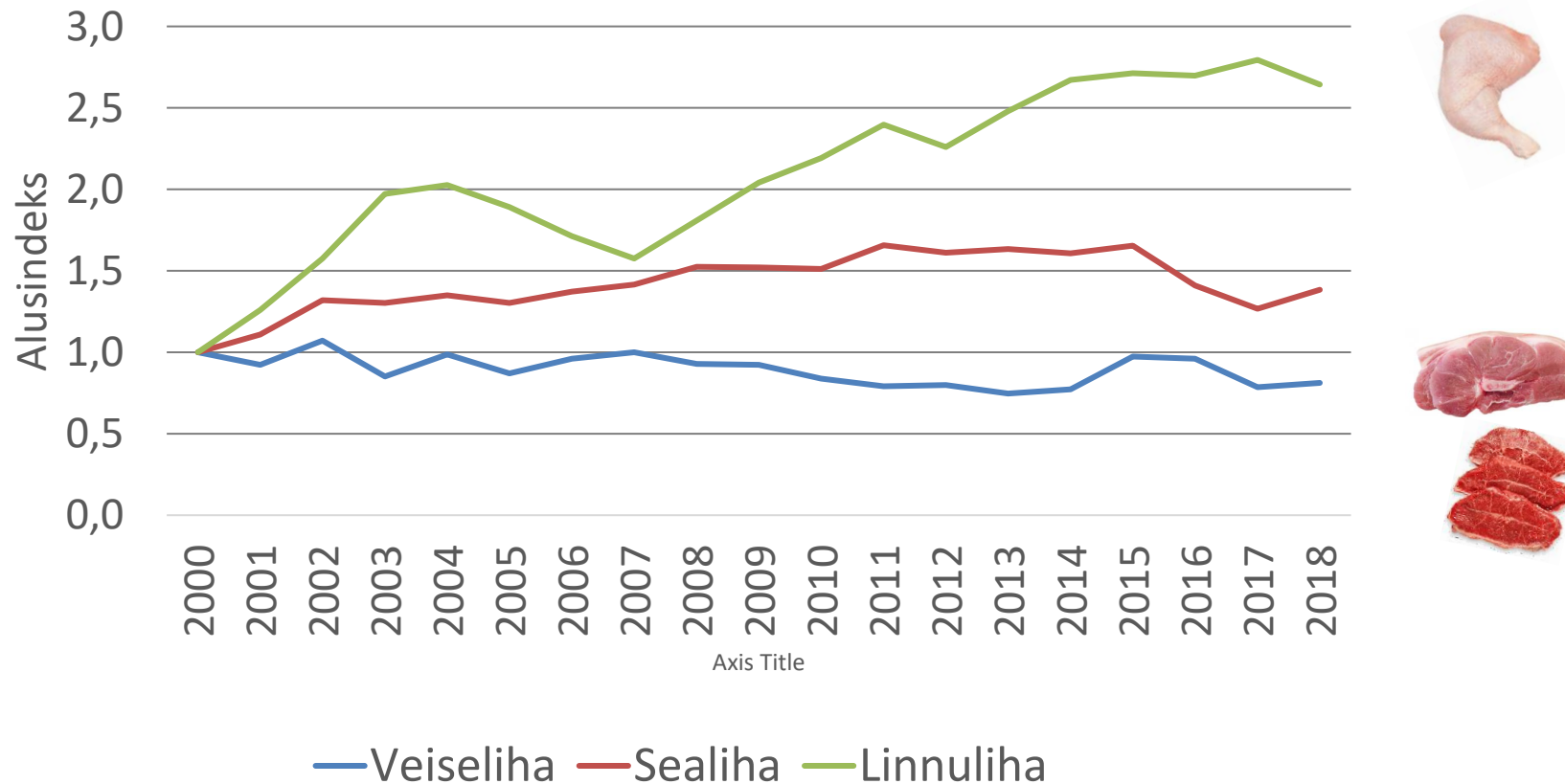
NÄIDE: LIHATOODANG 2000-2018

Millise liha tootmine kasvas sel perioodil kõige rohkem?

NÄIDE: LIHATOODANGU ALUSINDEKSID 2000-2018

Linnuliha tootmine oli 2018. aastaks kasvanud 2,6 korda, võrreldes aastaga 2000.

ALUSINDEKS

fixed-base index

Alusindeks on indeks mingi kindla väärtuse, **baasväärtuse** suhtes teatud ajamomendil (või perioodil):

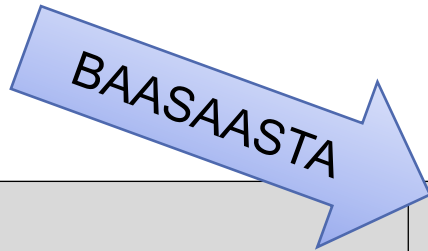
$$i^{alus} = \frac{y_t}{y_0}$$

y_t on suuruse väärtus ajamomendil t (perioodil);

y_0 on suuruse väärtus baasiks võetud ajamomendil (perioodil).

Ka aluskasvutempo.

NÄIDE: LIHATOODANGU ALUSINDEKSITE ARVUTUS

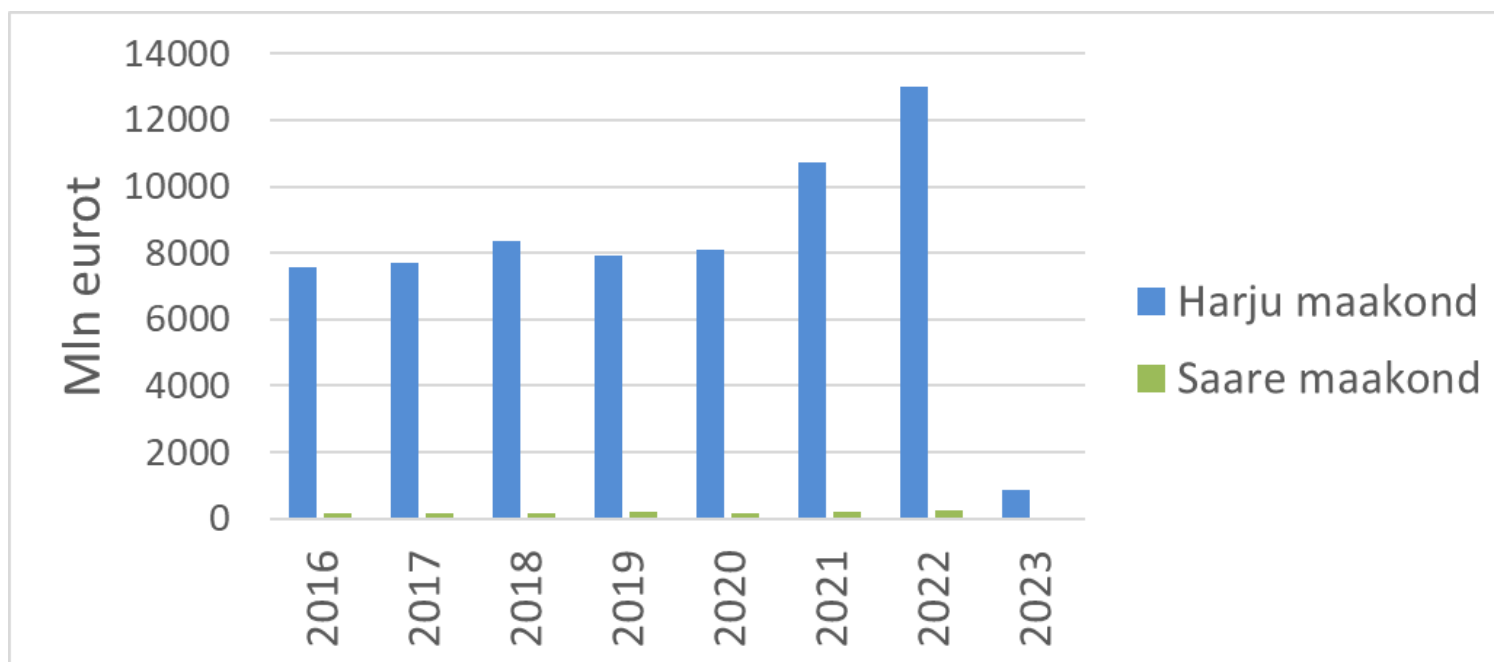

	2000	2001	2002	...	2018
Sealiha toodang, tuh t	30,3	33,6	40,0	...	41,9
Sealiha alusindeks	1	$\frac{33,6}{30,3} \approx 1,10$	$\frac{40,0}{30,3} \approx 1,32$	...	$\frac{41,9}{30,3} \approx 1,38$
Linnuliha toodang, tuh t	7,3	9,2	11,5	...	19,3
Linnuliha alusindeks	1	$\frac{9,2}{7,3} \approx 1,26$	$\frac{11,5}{7,3} \approx 1,58$	...	$\frac{19,3}{7,3} \approx 2,64$

NÄIDE: KAUPADE EKSPORT

Kaupade eksport, **miljonit eurot**

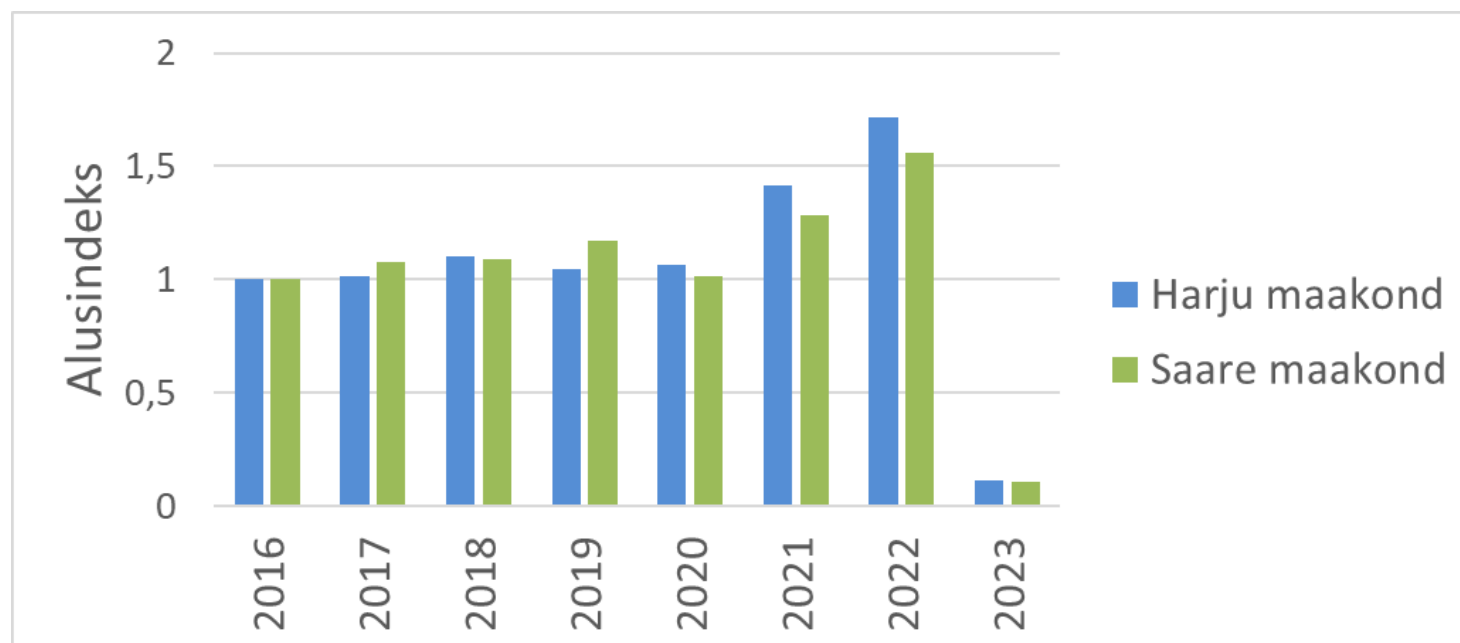
Aasta	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Harju maakond	7578	7711	8372	7904	8089	10726	13013	873
Saare maakond	159	172	173	187	161	204	249	17

NÄIDE: KAUPADE EKSPORT

Kaupade eksport, alusindeksid

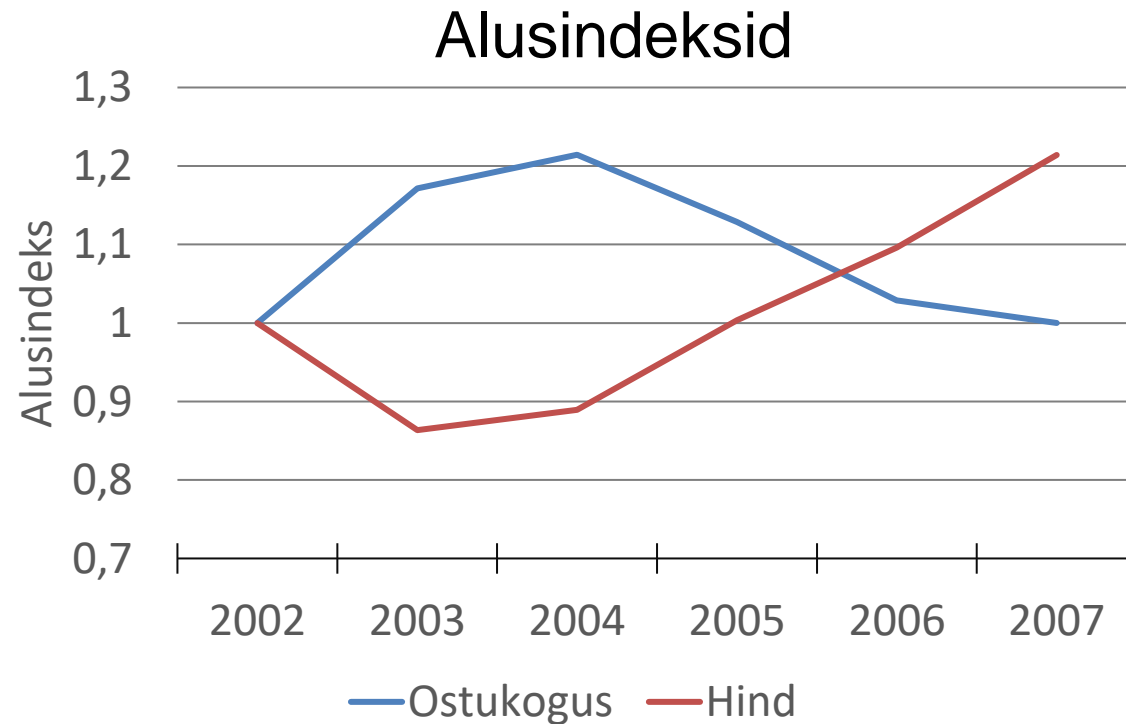
Aasta	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Harju maakond	1	1,02	1,10	1,04	1,07	1,42	1,72	0,12
Saare maakond	1	1,08	1,09	1,17	1,01	1,28	1,56	0,11

NÄIDE: SEALIHA OSTUKOGUS LEIBKONNALIIKME KOHTA JA HIND

Kogus: kg, hind: €, pole võrreldavad.
Alusindeksid on ühikuta: on võrreldavad.

ALUSINDEKS > 1, =1, <1

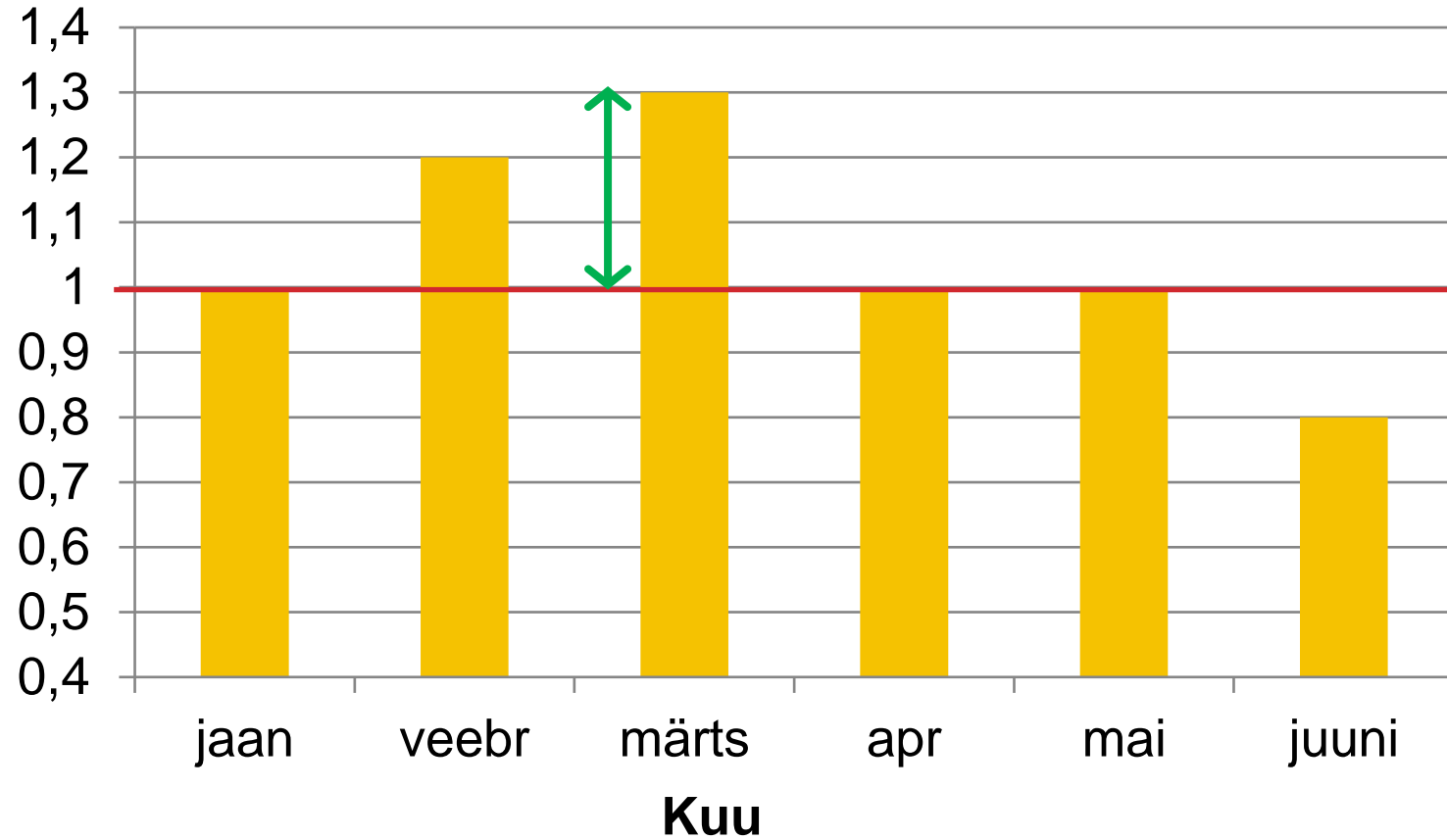
$$i^{alus} = \frac{y_t}{y_0}$$

$i^{alus} > 1 \Rightarrow y_t > y_0 \Rightarrow$ baasperioodiga võrreldes toimus **kasvamine**

$i^{alus} = 1 \Rightarrow y_t = y_0 \Rightarrow$ baasperioodiga võrreldes **jäi samaks**

$i^{alus} < 1 \Rightarrow y_t < y_0 \Rightarrow$ baasperioodiga võrreldes toimus **kahanemine**

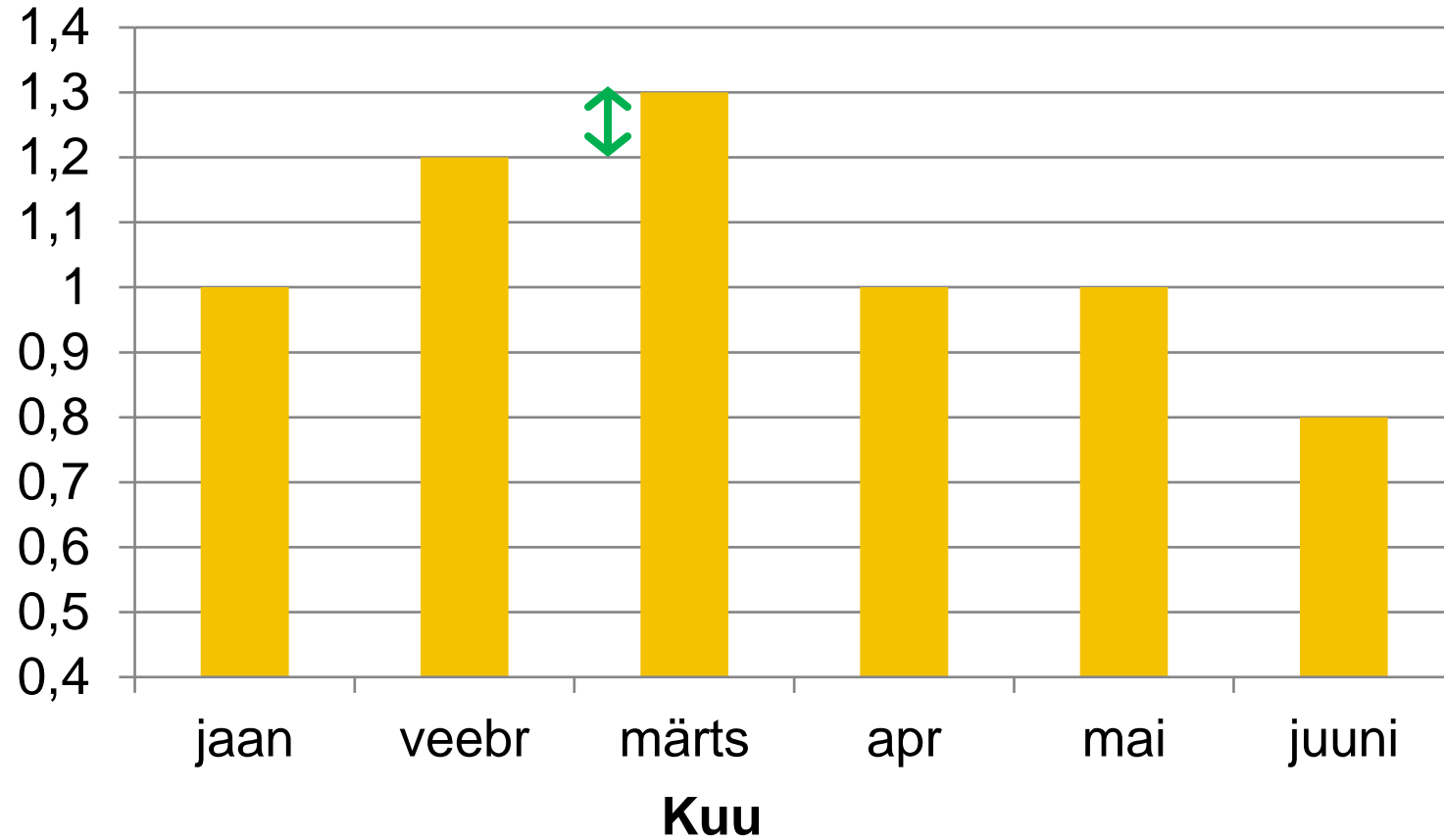
Suuruse Y alusindeks

Mitu protsenti oli Y märtsis suurem, võrreldes jaanuariga?

30%

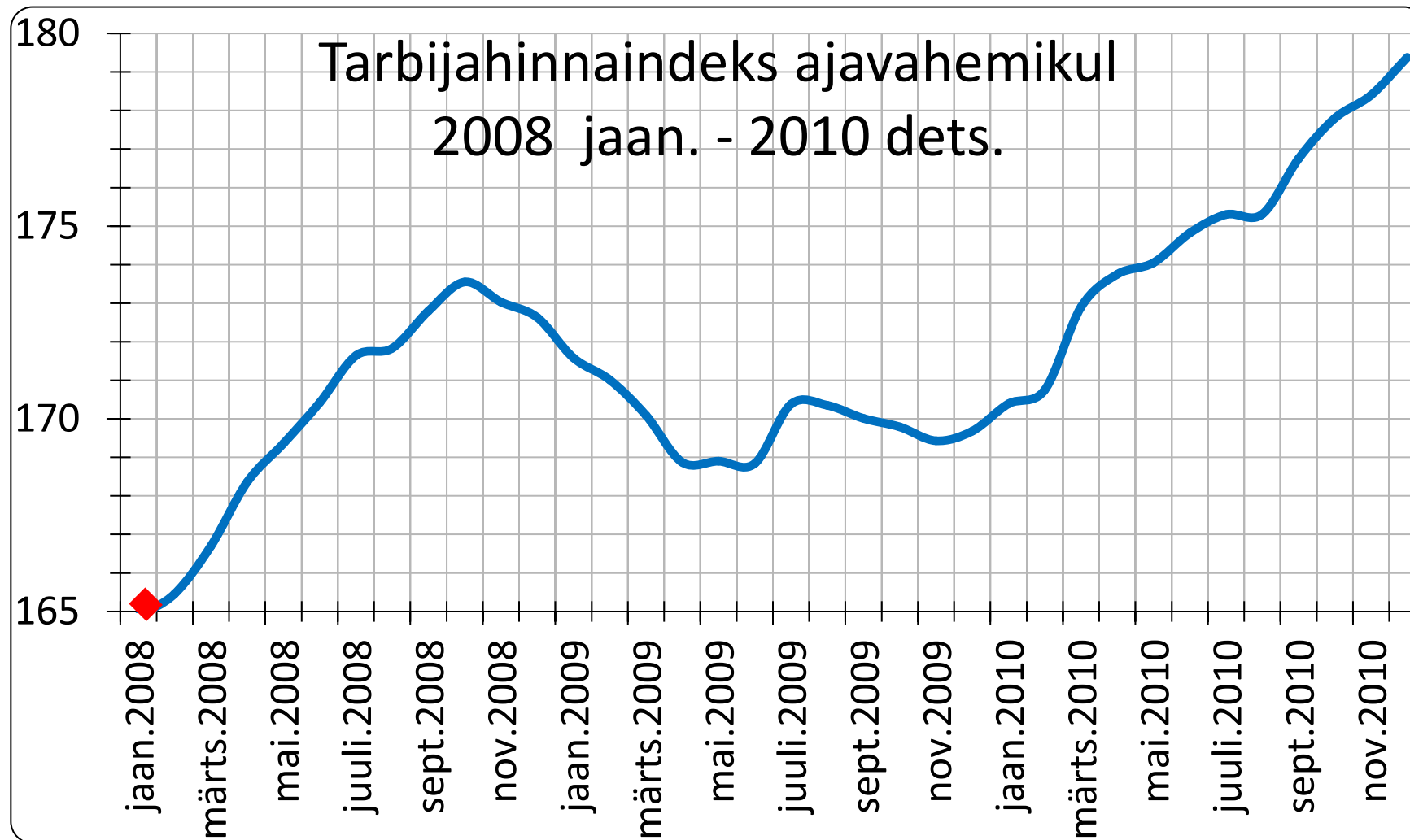
Suuruse Y alusindeks

Mitu protsenti kasvas Y märtsis, võrreldes veebruariga?

8,3%

Arvutus $\frac{1,3}{1,2} = 1,083$

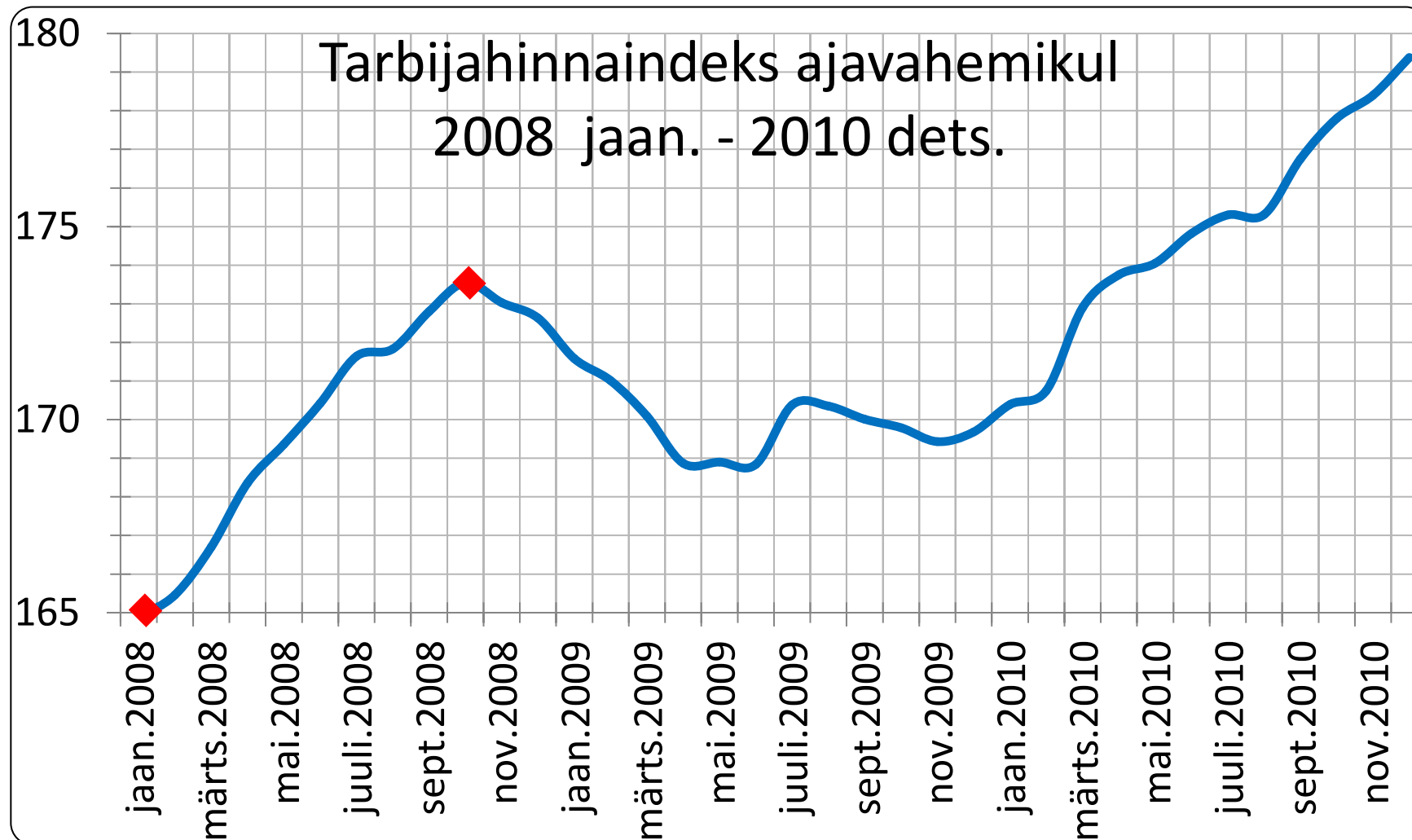

THI väärtus baasaastal 1997 100

THI väärtus 2008 jaan. 165

Kasv 65%

Mitu % kasvas?

THI väärtus 2008 jaan. 165
 THI väärtus 2008 okt. 173,5
 Mitu % kasvas?

$$\frac{173,5}{165} = 1,052$$

Kasv 5,2%

BAASI MUUTMINE

	2005	2006	2007	2008	2009
VANA indeks (1970=1)	9,1	10,3	11,5	13,4	12,1
UUS indeks (2005=1)	1	$\frac{10,3}{9,1} \approx 1,13$	$\frac{11,5}{9,1} \approx 1,26$	1,47	1,33

Indeksi väärtuse leidmiseks uue baasi korral jagatakse vanad väärtused läbi baasperiodil olnud vana väärtusega.

AHELINDEKS

chain-base index

Ahelindeks on tunnuse väärtus mingil ajahetkel t jagatud väärtusega eelmisel ajahetkel $t-1$

$$i^{ahel} = \frac{y_t}{y_{t-1}}$$

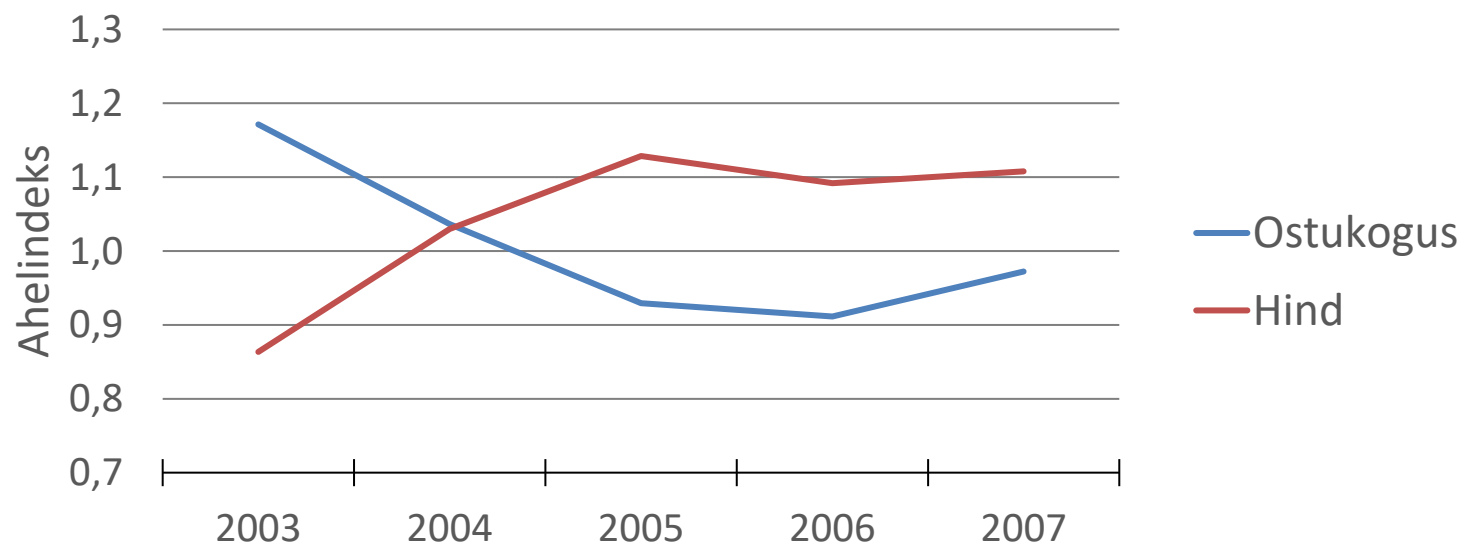
y_t on suuruse väärtus ajamomendil t (perioodil);

y_{t-1} on suuruse väärtus eelmisel ajamomendil (perioodil).

Ka kasvutempo.

NÄIDE: SEALIHA OSTUKOGUS LEIBKONNALIIKME KOHTA JA HIND

	2002	2003	2004	2005
Sealiha, kg	0,70	0,82	0,85	0,79
Koguse ahelindeks		$\frac{0,82}{0,7} \approx 1,17$	$\frac{0,85}{0,82} \approx 1,04$	$\frac{0,79}{0,85} \approx 0,93$
Hind, eurot	2,71	2,34	2,41	2,72
Hinna ahelindeks		$\frac{2,34}{2,71} \approx 0,86$	$\frac{2,41}{2,34} \approx 1,03$	$\frac{2,72}{2,41} \approx 1,13$

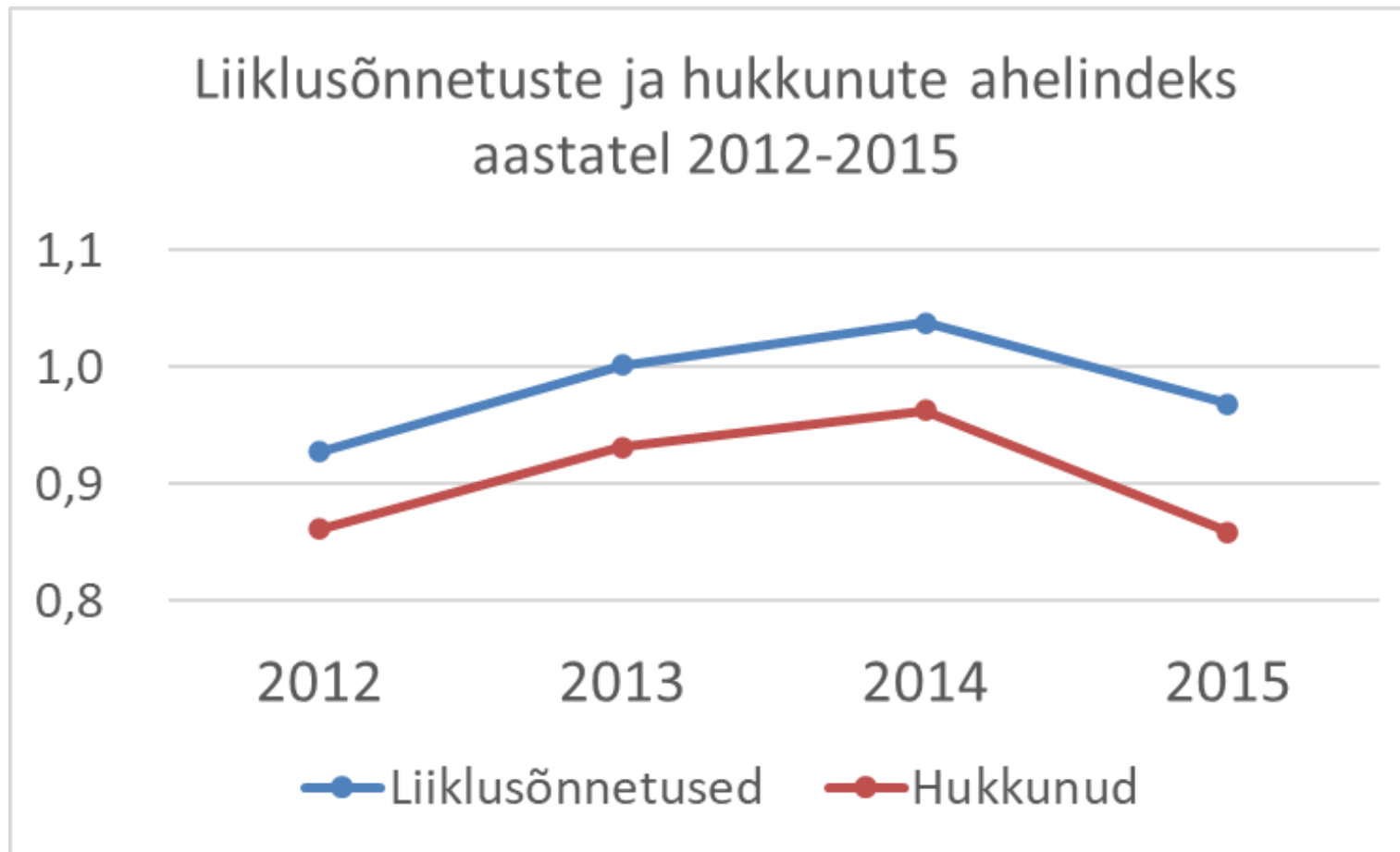
AHELINDEKS > 1, =1, <1

$$i^{ahel} = \frac{y_t}{y_{t-1}}$$

$i^{ahel} > 1 \Rightarrow y_t > y_{t-1} \Rightarrow$ eelmise perioodiga võrreldes toimus **kasvamine**

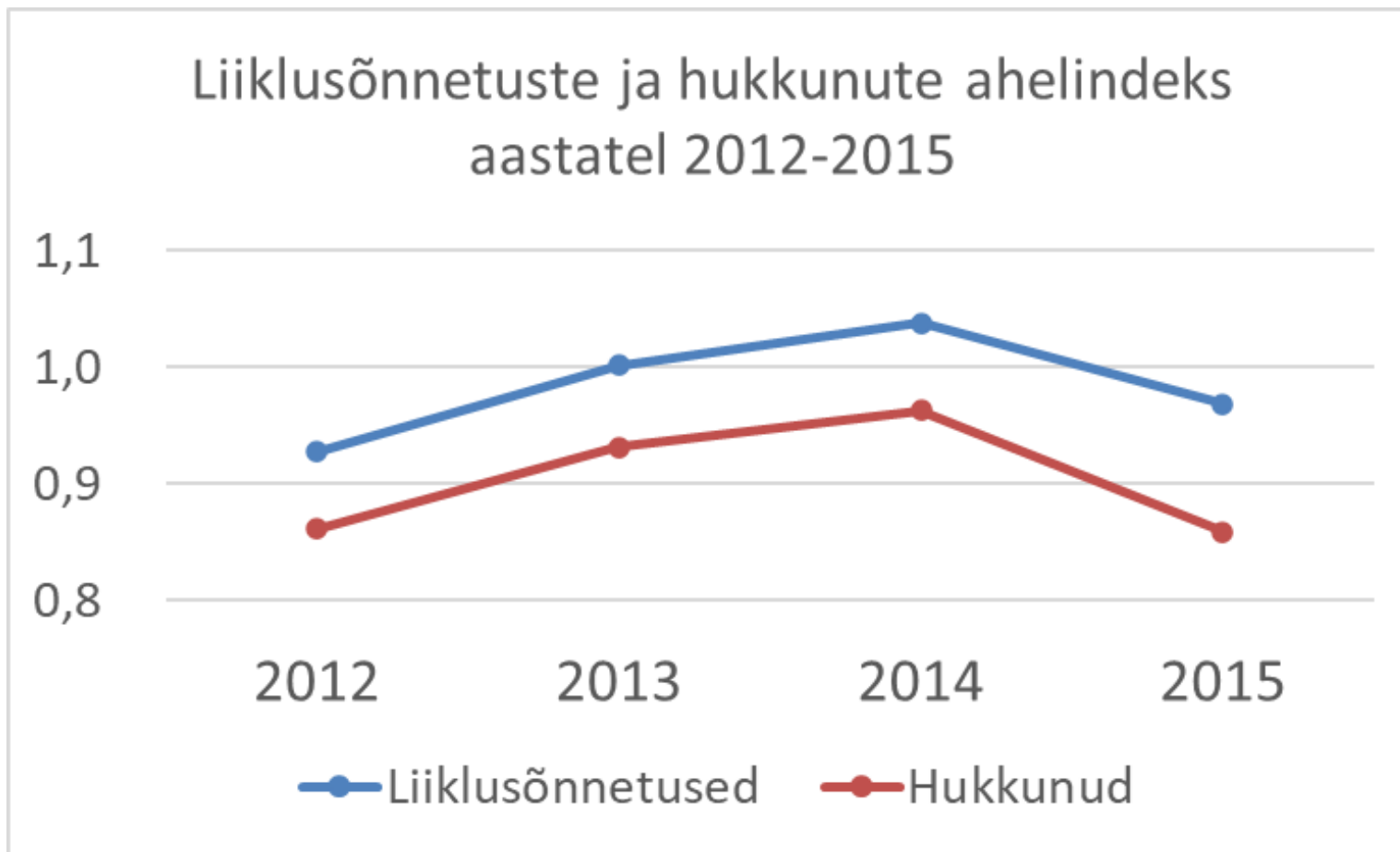
$i^{ahel} = 1 \Rightarrow y_t = y_{t-1} \Rightarrow$ eelmise perioodiga võrreldes **jäi samaks**

$i^{ahel} < 1 \Rightarrow y_t < y_{t-1} \Rightarrow$ eelmise perioodiga võrreldes toimus **kahanemine**

Aastal 2014

- õnnetuste arv suurenes, võrreldes 2013. aastaga: ahelindeks > 1
- hukkunute arv vähenes, võrreldes 2013. aastaga: ahelindeks < 1

Aastatel 2012-2015

- hukkunute arv on pidevalt vähenenud: ahelindeks < 1

Demo: kasvutempo

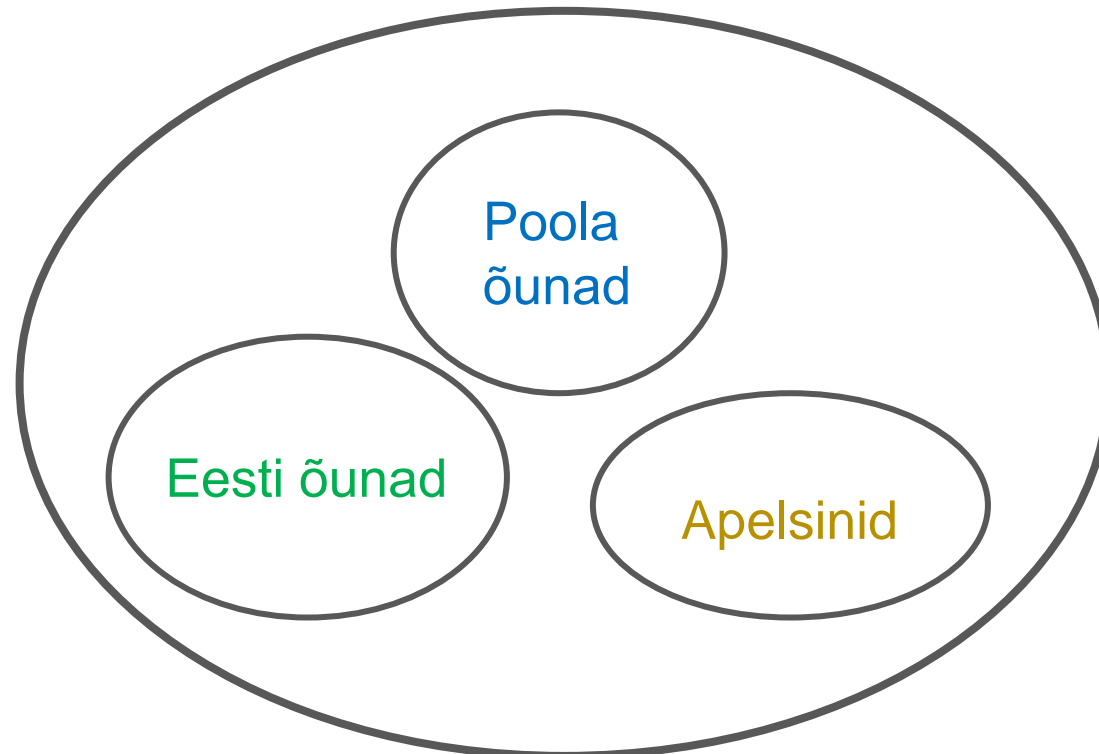
INDIVIDUUAALINDEKSID JA ÜLDINDEKSID

ALGKOGUM JA LIITKOGUM

Algkogum koosneb
ühelaadsetest elementidest.

Erinevaid algkogumeid
ühendades saadakse **liitkogum**.

INDIVIDUAALINDEKSID

Individuaalindeks on dünaamika suhtarv, millega väljendatakse kas kvalitatiivselt ühtlase kogumi või kvalitatiivse üksiktunnuse ajalist muutmist.

Mingi tooteliigi toodangu naturaalse mahu ajalise muutumise indeks (koguse indeks)

$$i_q = \frac{q_1}{q_0}$$

q_1 toodangu maht aruandeperioodil
 q_0 toodangu maht baasperioodil

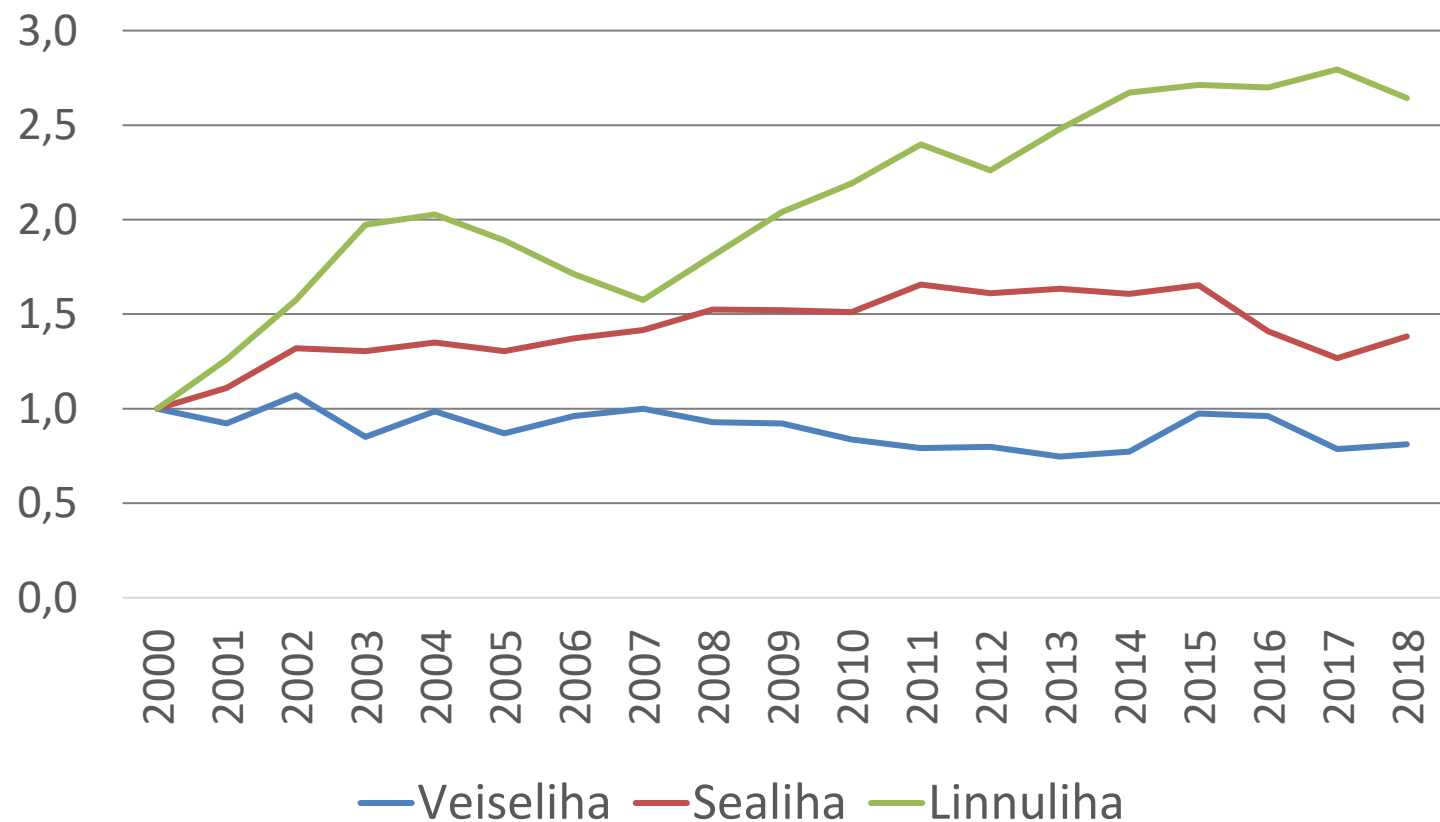
Toote hinna ajalise muutumise indeks (hinnaindeks)

$$i_p = \frac{p_1}{p_0}$$

p_1 toote hind aruandeperioodil
 p_0 toote hind baasperioodil

NÄIDE: LIHATOODANGU MAHUINDEKSID

Lihatoodangu muutumine Eestis 2000-2018.
Individuaalindeksid, baasaasta 2000.

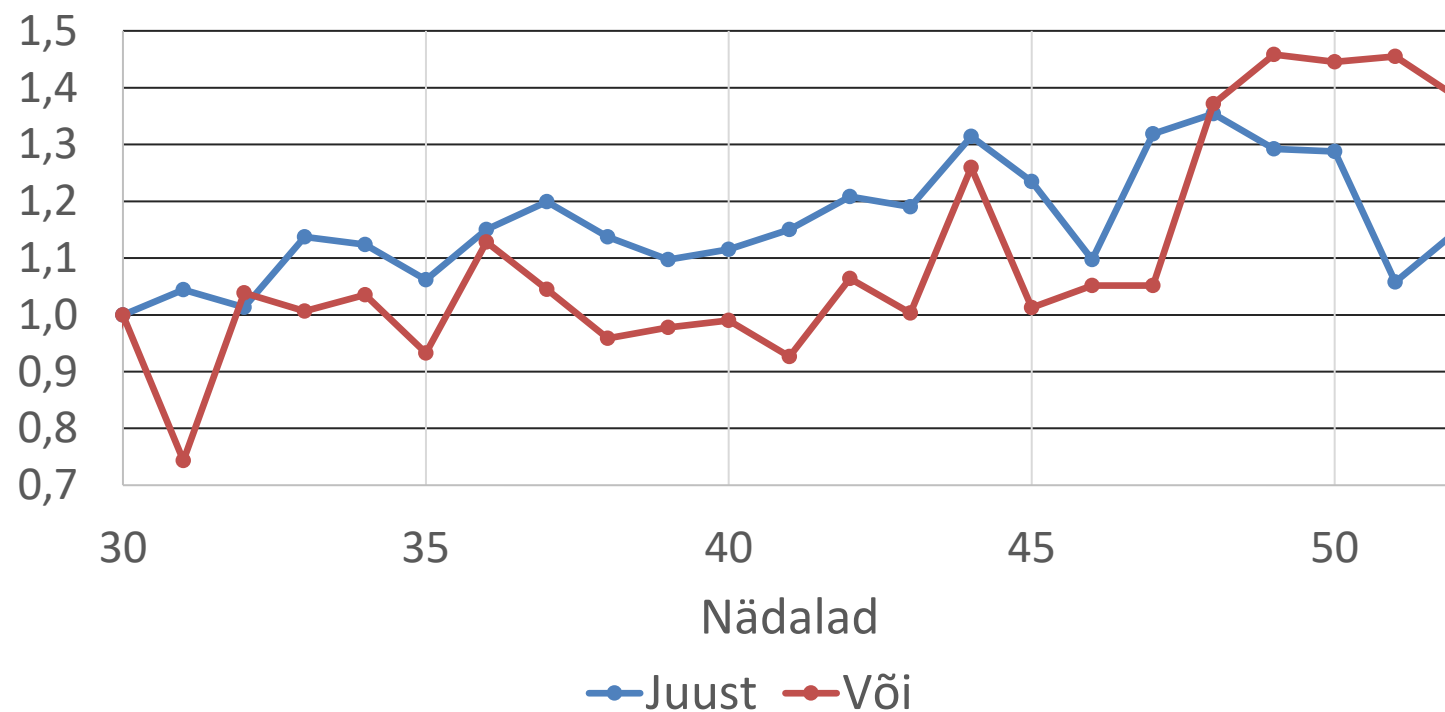

NÄIDE: JUUSTU JA VÕI HINNAINDEKSID

Juust Edam, plokk, rasva kuivaines 40-45%

Või 80-85%, soolamata

2016. aasta nädalad 30-52. Individuaalindeksid.

ÜLDINDEKSID

Väljendavad ebaühtlase koostisega liitkogumi ajalist muutumist.

- Tarbijahinnaindeks:
  - erinevad tooted, teenused
- Tootjahinnaindeks:
  - energeetika, mäetööstus, töötlev tööstus
- Börsiindeksid
  - erinevad väärtpaberid
- .....

Demo: hinnaindeksid

JÕULULAUL „THE TWELVE DAYS OF CHRISTMAS“

*On the first day of Christmas
my true love sent to me:
A Partridge in a Pear Tree*

*On the second day of Christmas
my true love sent to me:
Two Turtle Doves
and a Partridge in a Pear Tree*

.....

Laulus saadab kallim

1. päeval nurmkana;
2. päeval nurmkana ja kaks turteltuvi;
3. päeval nurmkana, kaks turteltuvi ja kolm prantsuse kana
4. jne.

Kuidas muutub jõulukingi hind aastatega?

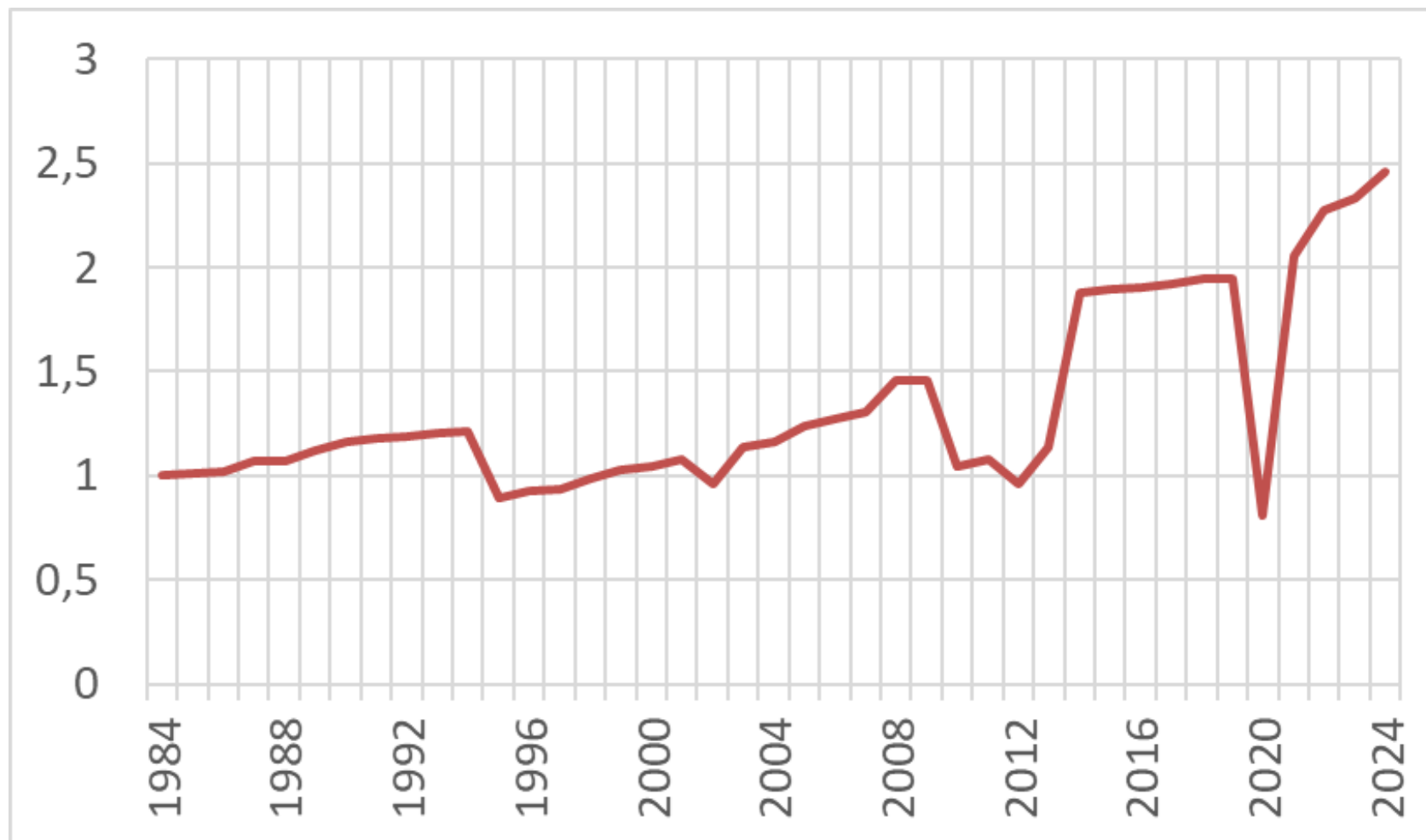
Seda kirjeldab *Christmas Price Index* (CPI).

<https://www.pnc.com/en/about-pnc/topics/pnc-christmas-price-index.html>

Indeksi arvutamisel leitakse jõulukingi kogumaksumus jooksva aasta hindades.

CHRISTMAS PRICE INDEX 1984-2024

Üldindeks alusindeksina, baasiks 1984. a

Allikas: <https://www.pnc.com/en/about-pnc/topics/pnc-christmas-price-index.html>

ÜHISMÕÕDUSTAMINE JA AGREGEEERIMINE

ÜHISMÕÕDUSTAMINE JA AGREGEERIMINE

Mööblivabriku toodang

	Kogus
Toolid	600 tk
Lauad	500 tk
Diivanid	50 tk

ÜHISMÕÕDUSTAMINE JA AGREGEERIMINE

Mööblivabriku toodang

Ühismõõdustamine

	Kogus	Hind, €	Maksumus, €
Toolid	600 tk	10	6000
Lauad	500 tk	20	10 000
Diivanid	50 tk	100	5000

Ühismõõdustamine on indekseeritava suuruse läbikorrutamine ühismõõdustajaga.

ÜHISMÕÕDUSTAMINE JA AGREGEERIMINE

Mööblivabriku toodang

Ühismõõdustamine

	Kogus	Hind, €	Maksumus, €
Toolid	600 tk	10	6000
Lauad	500 tk	20	10 000
Diivanid	50 tk	100	5000
		KOKKU	21 000

Agregeerimine

Ühismõõdustamine on indekseeritava suuruse läbikorrutamine [ühismõõdustajaga](#).

Ühismõõdustatud suuruste ühendamisel ehk [agregeerimisel](#) saadakse [agregaatsumma](#).

AGREGEERITUD MAKSUMUS

p hind, q maht

k loendab tooteid, kaupu

Agregeeritud maksumus
aruandeperioodil 1

$$p_{1,1}q_{1,1} + p_{2,1}q_{2,1} + \dots = \sum_k p_{k,1}q_{k,1}$$

Agregeeritud maksumus
baasperioodil 0

$$p_{1,0}q_{1,0} + p_{2,0}q_{2,0} + \dots = \sum_k p_{k,0}q_{k,0}$$

SKP ARVUTUS

Kaubad

tahvelarvutid
teksapüksid
piimapakid

.....

Teenused

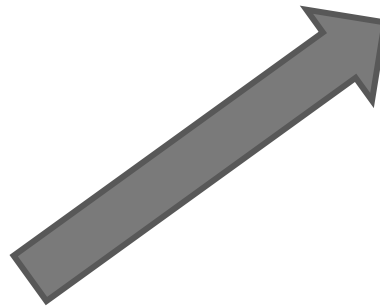
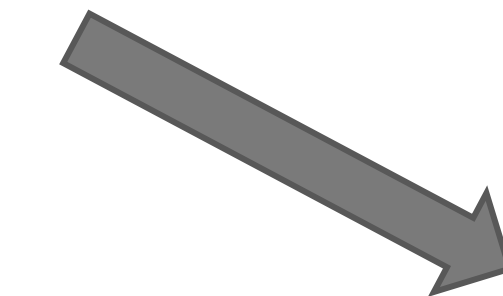
juukselõikus
autopesu
mobiilside

...

Avalik sektor

kulud haridusele
kulud tervishoiule

...

SKP

KOONDINDEKS JA TEGURIINDEKSID

KOONDINDEKSID JA TEGURIINDEKSID

- **Koondindeksid** väljendavad korruga mitme teguri muutumist.
  - Käibe indeks (korruga nii hinna kui koguse muutumine)
- **Teguriindeksid**: ainult ühe teguri muutumine, teiste tegurite mõju on elimineeritud.
  - Hinnaindeks
  - Koguse indeks

AGREGEERITUD MAKSUMUSE KOONDIINDEKS

$$\frac{\text{agregeeritud maksumus aruandeperioodil}}{\text{agregeeritud maksumus baasperioodil}}$$

$$I_{pq} = \frac{\sum_k p_{k,1} q_{k,1}}{\sum_k p_{k,0} q_{k,0}}$$

Korruga muutuvad nii hinnad kui ka kogused – **koondindeks**.

VALEMID LIHTSAMAKS

$$I_{pq} = \frac{\sum_k p_{k,1} q_{k,1}}{\sum_k p_{k,0} q_{k,0}}$$

Jätame ära summeerimisindeksi k .

$$I_{pq} = \frac{\sum p_1 q_1}{\sum p_0 q_0}$$

Arvestame, et **summeerimine tähendab agregeerimist**:
summeerimine toimub üle liitkogumi üksikute komponentide.

MAKSUMUSE KOONDINDEKS

$$I_{pq} = \frac{\sum p_1 q_1}{\sum p_0 q_0}$$

Muutuvad nii hinnad kui kogused:

baasperiod   aruandeperiood

$$p_{k,0} \rightarrow p_{k,1}$$

$$q_{k,0} \rightarrow q_{k,1}$$

Kuidas **eristada** kummagi teguri muutumise mõju?

MAHUINDEKS

Kuidas leida **ainult koguste** (mahtude) muutumisest tingitud maksumuse muutumist?

Hüpotees: muutub ainult maht q , hind p jääb samaks.

$$I_q = \frac{\sum p_0 q_1}{\sum p_0 q_0} \quad \text{mahuindeks}$$

Nii lugejas kui nimetajas on baasperioodi 0 hinnad.

$$\sum p_0 q_1$$

Tinglik maht – maht, millega vaadeldav suurus oleks aruandeperioodil 1 esinenud, kui hinnad poleks muutunud.

HINNAINDEKS

Kuidas leida **ainult hindade** muutumisest tingitud käibe muutumist?
Hüpotees: muutub ainult hind p , maht q jääb samaks

tinglik maht $\longrightarrow$ $I_p = \frac{\sum p_1 q_1}{\sum p_0 q_1}$ hinnaindeks

Nii lugejas kui nimetajas aruandeperioodi 1 kogused.

KOONDINDEKS JA TEGURIINDEKSID

$$I_{pq} = \frac{\sum p_1 q_1}{\sum p_0 q_0}$$

maksumuse (või
käibe) indeks

Koondindeks

$$I_p = \frac{\sum p_1 q_1}{\sum p_0 q_1}$$

hinnaindeks

$$I_q = \frac{\sum p_0 q_1}{\sum p_0 q_0}$$

mahuindeks

Teguriindeks mõõdab kahest
koos toimivast tegurist ainult
ühe muutumist.

TEGURIINDEKSITE SÜSTEEM, I VERSIOON

p kvalitatiivne tegur, q kvantitatiivne tegur

$$I_{pq} = \frac{\sum p_1 q_1}{\sum p_0 q_0}$$

$$I_p = \frac{\sum p_1 q_1}{\sum p_0 q_1}$$

Kvantitatiivse teguri q aruandeperioodi
väärtused

$$I_q = \frac{\sum p_0 q_1}{\sum p_0 q_0}$$

Kvalitatiivse teguri p baasperioodi
väärtused

TEGURISÜSTEEM

$$\frac{\sum p_1 q_1}{\sum p_0 q_1} \times \frac{\sum p_0 q_1}{\sum p_0 q_0} = \frac{\sum p_1 q_1}{\sum p_0 q_0}$$

$$I_p \times I_q = I_{pq}$$

NÄIDE: KOGUTOODANGU MAKSUMUSE MUUTUS

Demo: teguriindeksid

Koondindeks $I_{pq} = \frac{\sum p_1 q_1}{\sum p_0 q_0} = 1,15$

Kogutoodang kasvas 15%.

Hinnaindeks $I_p = \frac{\sum p_1 q_1}{\sum p_0 q_1} = 1,08$

Hindade muutumisest tingituna kasvas kogutoodang 8%.

Mahuindeks $I_q = \frac{\sum p_0 q_1}{\sum p_0 q_0} = 1,07$

Koguste muutumisest tingituna kasvas kogutoodang 7%.

NÄIDE: TOETUSSUMMADE MUUTUS OMAVALITSUSES

p toetuse suurus, q selle toetuse saajate arv

Koondindeks $I_{pq} = \frac{\sum p_1 q_1}{\sum p_0 q_0} = 1,032$

Toetuste suuruse indeks $I_p = \frac{\sum p_1 q_1}{\sum p_0 q_1} = 1,079$

Toetust saajate arvu indeks $I_q = \frac{\sum p_0 q_1}{\sum p_0 q_0} = 0,956$

Kuidas interpreteerida?

Kulud toetustele kasvasid 3,2%.

Üksikute toetuste tõusust tingituna kasvasid kulud 7,9%.

Saajate arvu vähenemisest tingituna kulud vähenesid 4,4%.

MUUTUVA JA PÜSIVA STRUKTUURI NING STRUKTUURINIHETE INDEKSID

KESKMISE HINNA INDEKS

$$I^{\bar{p}} = \frac{\bar{p}_1}{\bar{p}_0} \quad \frac{\text{keskmise hind aruandeperioodil}}{\text{keskmise hind baasperioodil}}$$

Liitkogum, ebaühtlane

Aruandeperioodi
keskmise hind

$$\bar{p}_1 = \frac{\sum p_1 q_1}{\sum q_1}$$

Baasperioodi
keskmise hind

$$\bar{p}_0 = \frac{\sum p_0 q_0}{\sum q_0}$$

Kaalatud aritmeetiline
keskmise. Kaaludeks
on kogused.

$$I^{\bar{p}} = \frac{\sum p_1 q_1}{\sum q_1} : \frac{\sum p_0 q_0}{\sum q_0}$$

KESKMISE HINNA INDEKS

$$I^{\bar{p}} = \bar{p}_1 : \bar{p}_0$$

$$I^{\bar{p}} = \frac{\sum p_1 q_1}{\sum q_1} : \frac{\sum p_0 q_0}{\sum q_0}$$

Muutuvad **hinnad**

KESKMISE HINNA INDEKS

$$I^{\bar{p}} = \bar{p}_1 : \bar{p}_0$$

$$I^{\bar{p}} = \frac{\sum p_1 q_1}{\sum q_1} : \frac{\sum p_0 q_0}{\sum q_0}$$

Muutuvad **kogused**

MUUTUVA STRUKTUURI INDEKS

$$I_{m.str}^{\bar{p}} = \frac{\sum p_1 q_1}{\sum q_1} : \frac{\sum p_0 q_0}{\sum q_0}$$

Muutuva struktuuri indeks iseloomustab kvalitatiivse suuruse keskväärtuse muutumist, mis on tingitud

- nii kvantitatiivse teguri muutustest;
- kui ka kvalitatiivse teguri enda muutustest.

PÜSIVA STRUKTUURI INDEKS

Elimineerime **kvantitatiivse** teguri muutused: kasutame ainult aruandeperioodi mahtusid q_1

$$I_{p.str}^{\bar{p}} = \frac{\sum p_1 q_1}{\sum q_1} : \frac{\sum p_0 q_1}{\sum q_1}$$

Püsiva struktuuri indeks iseloomustab kvalitatiivse suuruse keskväärtuse muutumist, mis on tingitud **ainult kvalitatiivse** teguri enda muutustest.

STRUKTUURINIHETE INDEKS

Elimineerime **kvalitatiivse** teguri muutused: kasutame ainult aruandeperioodi hindasid p_0

$$I_{\bar{p}}^{str.n} = \frac{\sum p_0 q_1}{\sum q_1} : \frac{\sum p_0 q_0}{\sum q_0}$$

Strukturinihete indeks iseloomustab kvalitatiivse suuruse keskväärtuse muutumist, mis on tingitud **ainult kvantitatiivse** teguri muutustest, st muutustest kogumi struktuuris.

STRUKTUURIINDEKSITE SÜSTEEM, I VERSIOON

$$I_{m.str}^{\bar{p}} = \frac{\sum p_1 q_1}{\sum q_1} : \frac{\sum p_0 q_0}{\sum q_0} \quad \text{muutuva struktuuri indeks}$$

$$I_{p.str}^{\bar{p}} = \frac{\sum p_1 q_1}{\sum q_1} : \frac{\sum p_0 q_1}{\sum q_1} \quad \text{püsiva struktuuri indeks}$$

$$I_{str.n}^{\bar{p}} = \frac{\sum p_0 q_1}{\sum q_1} : \frac{\sum p_0 q_0}{\sum q_0} \quad \text{struktuurinihete indeks}$$

$$I_{m.str}^{\bar{p}} = I_{p.str}^{\bar{p}} \times I_{str.n}^{\bar{p}}$$

NÄIDE: MÖÖBLIVABRIKU TOODANGU KESKMISE HINNA INDEKSID

Muutuva struktuuri indeks $I_{m.str}^{\bar{p}} = 0,985$

Keskmine hind alanes 1,5%.

Püsiva struktuuri indeks $I_{p.str}^{\bar{p}} = 1,076$

Hindade muutus põhjustas keskmise hinna tõusu 7,6%.

Struktuurinihete indeks $I_{str.n}^{\bar{p}} = 0,916$

Muutused toodangu mahtudes põhjustasid keskmise hinna alanemise 8,4%.

NÄIDE: KESKMISE OMAHINNA MUUTUS

Muutuva struktuuri indeks $I_{m.str}^{\bar{p}} = 0,85$

Püsiva struktuuri indeks $I_{p.str}^{\bar{p}} = 1,00$

Strukturinihete indeks $I_{str.n}^{\bar{p}} = 0,85$

Kuidas interpreteerida?

Keskmine omahind alanes 15%.

Kogu omahinna alanemine oli tingitud strukturinihetest: toodeti rohkem madalama omahinnaga tooteid, st muutus toodangu struktuur.

NÄIDE: TÖÖVILJAKUS

$$\text{tööviljakus} = \frac{\text{müügitulu}}{\text{tööga hõivatud isikute arv}}$$

2024. aastal oli Eestis keskmine tööviljakus hõivatu kohta müügitulu alusel (tuhat eurot):

kõik tegevusalad kokku 45

Näiteks mõned tegevusalad:

veondus ja laondus 39

majutus ja toitlustus 14

piimatoodete tootmine 98

Kuidas suurendada Eestis keskmist tööviljakust?

1. Suurendada tööviljakust üksikutel tegevusaladel, ametikohtadel.
2. Suurendada töötajate arvu kõrgema tööviljakusega tegevusaladel.

STRUKTUURIINDEKSID OSAKAALUDE ABIL

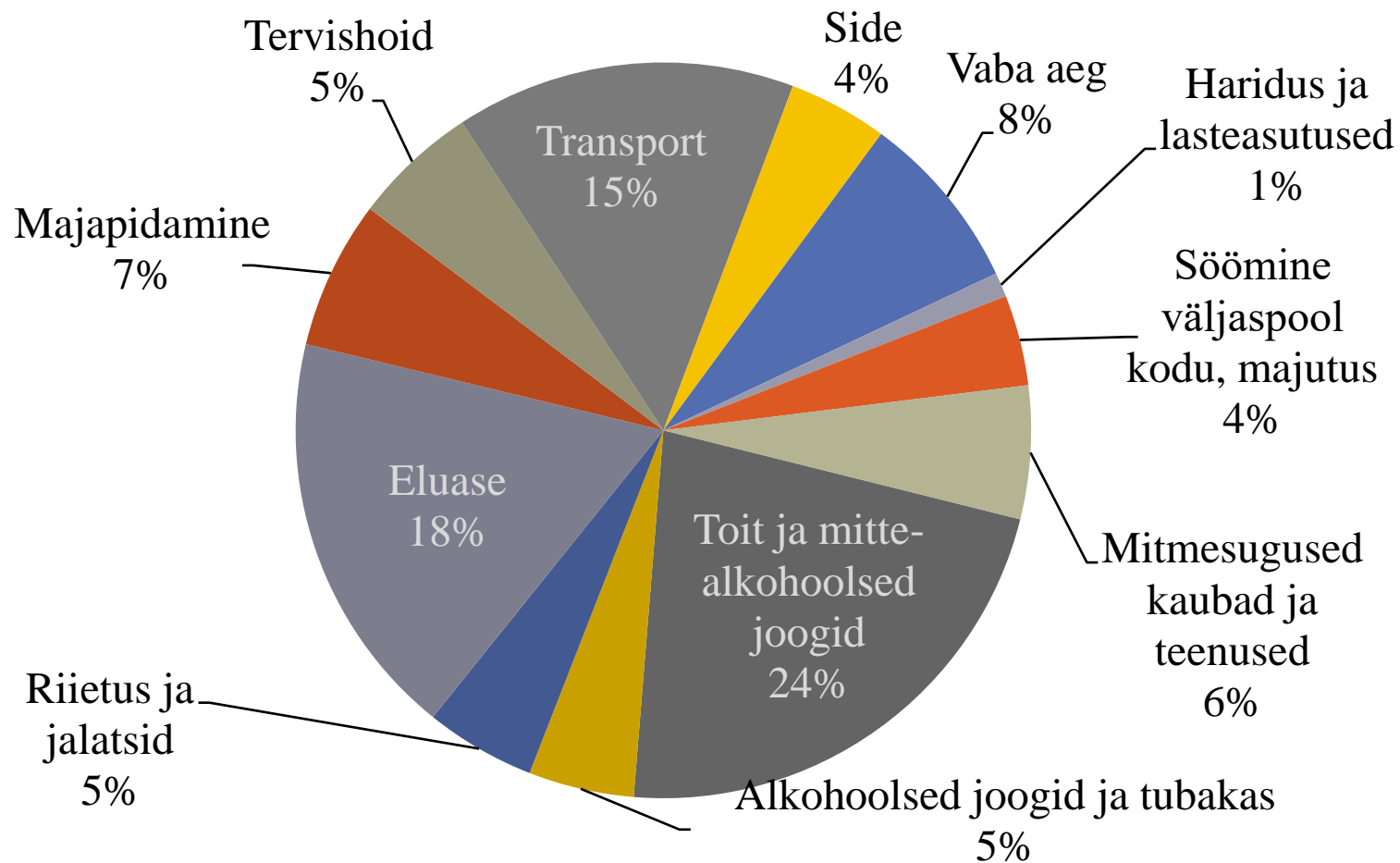
Kvantitatiivse teguri osakaalud $w_i = \frac{q_i}{\sum_i q_i}$

$$I_{m.str}^{\bar{p}} = \frac{\sum p_1 w_1}{\sum p_0 w_0}$$

$$I_{p.str}^{\bar{p}} = \frac{\sum p_1 w_1}{\sum p_0 w_1}$$

$$I_{str.n}^{\bar{p}} = \frac{\sum p_0 w_1}{\sum p_0 w_0}$$

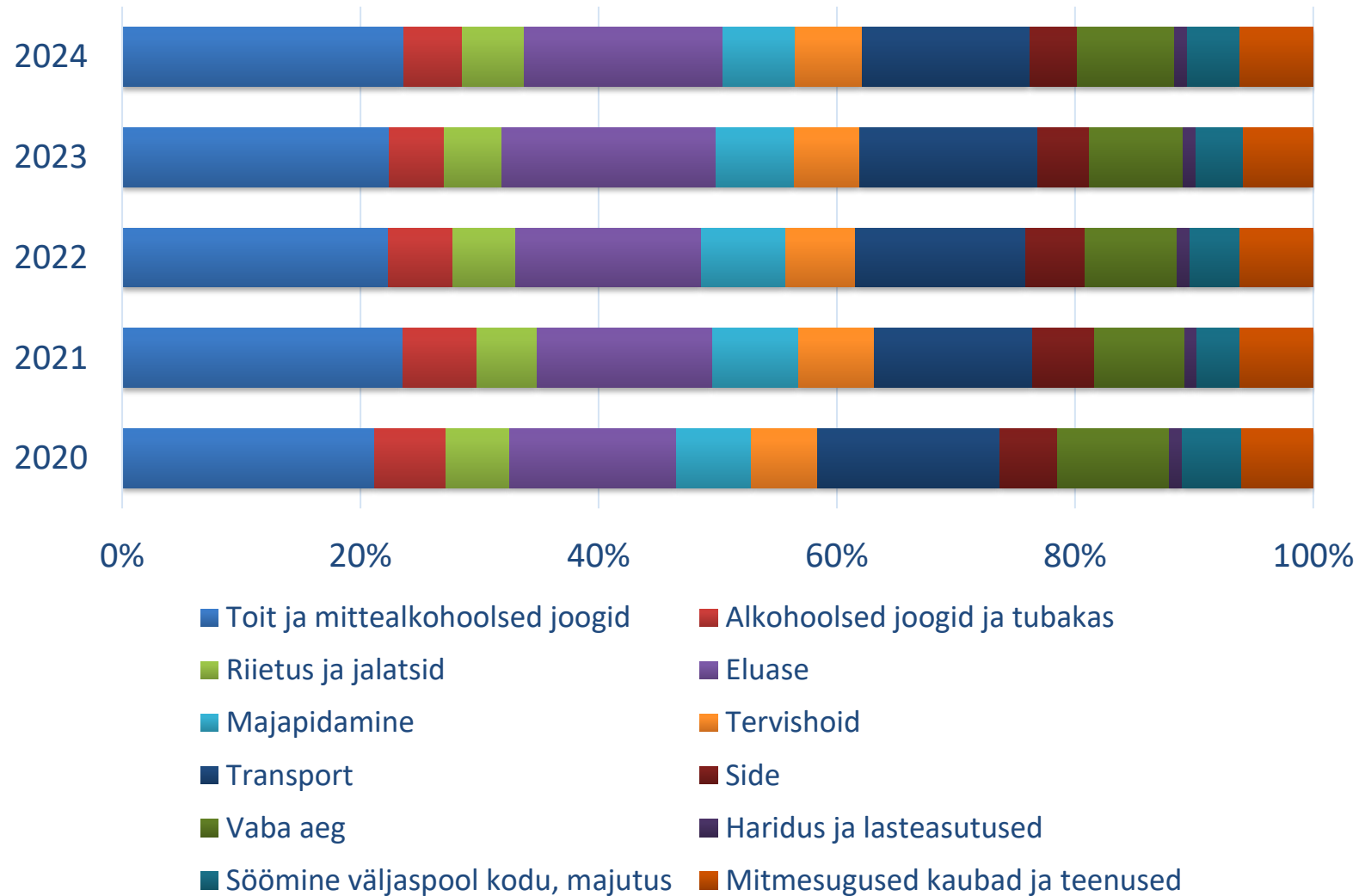
TARBIJAHINNAINDEKSI KAALUSÜSTEEM 2024. AASTAL

KULUTUSTE STRUKTUURI MUUTUS 2023-2024

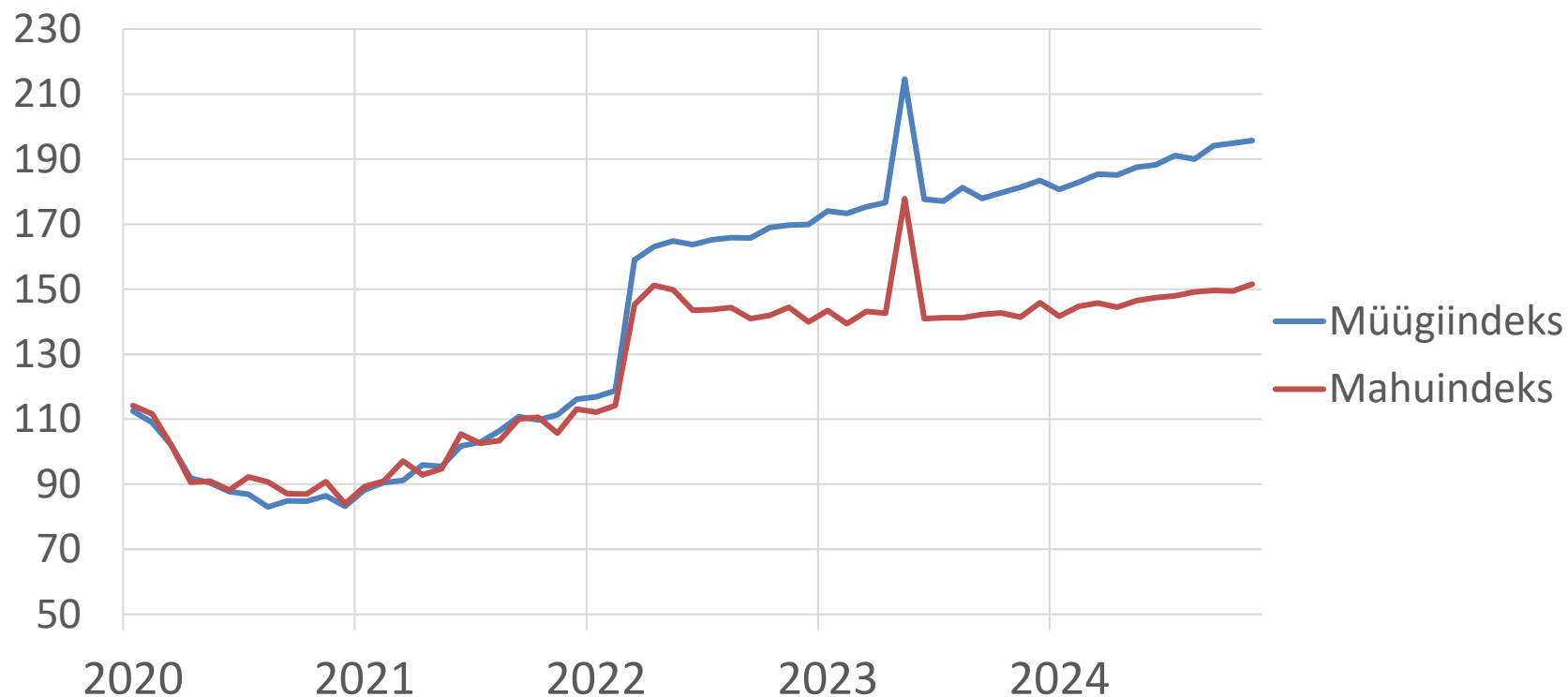
	Osakaal, ‰		Muutus, ‰
	2023	2024	
KOKKU	1000	1000	
Toit ja mittealkohoolsed joogid	224,0	237	12,5
Alkohoolsed joogid ja tubakas	46,4	49	2,6
Riietus ja jalatsid	48,5	52	3,4
Eluase	179,9	167	-13,0
Majapidamine	65,2	61	-4,3
Tervishoid	54,9	56	1,0
Transport	149,5	141	-8,1
Side	43,6	39	-4,3
Vaba aeg	79,0	82	2,6
Haridus ja lasteasutused	10,7	11	0,4
Söömise väljaspool kodu, majutus	39,8	44	4,1
Mitmesugused kaubad ja teenused	58,5	62	3,1

KULUTUSTE STRUKTUURI MUUTUS 2020-2024

PAASCHE JA LASPEYRESI INDEKSID

NÄIDE: MAJUTUS JA TOITLUSTUSTEENUSED

Müügiindeks — iseloomustab teenuste mahu muutust võrreldes baasperioodiga **jooksevhindades**.

Mahuindeks — iseloomustab teenuste mahu muutust **püsihindades** võrreldes baasperioodiga.

PAASCHE INDEKS

Aruandeperioodi t kaalud

$$I_t^P = \frac{\sum f_t y_t}{\sum f_t y_0}$$

Kaalud "jooksevad kaasa,, st jooksevhinnad

$$I_{jaan}^P = \frac{\sum f_{jaan} y_{jaan}}{\sum f_{jaan} y_0}, \quad I_{veebr}^P = \frac{\sum f_{veebr} y_{veebr}}{\sum f_{veebr} y_0}$$

LASPEYRESI INDEKS

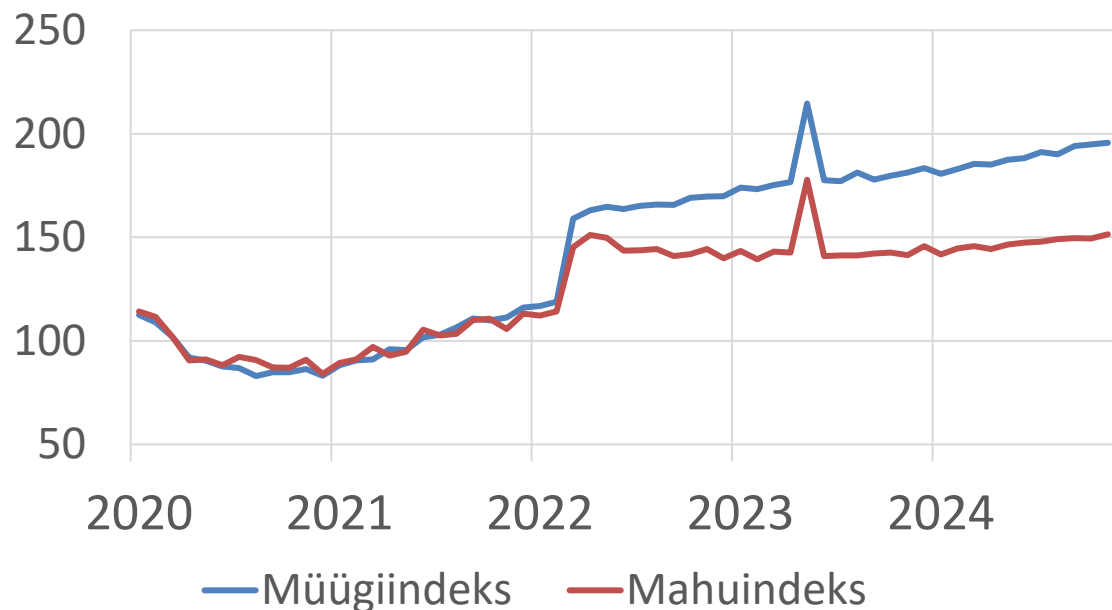
Baasperioodi kaalud

$$I_t^L = \frac{\sum f_0 y_t}{\sum f_0 y_0}$$

Kaalud on kogu aeg baasperioodi 0 omad, püsihinnad

$$I_{\text{veebr}}^L = \frac{\sum f_{\text{jaan}} y_{\text{jaan}}}{\sum f_{\text{jaan}} y_0}, \quad I_{\text{märts}}^L = \frac{\sum f_{\text{jaan}} y_{\text{veebr}}}{\sum f_{\text{jaan}} y_0}$$

NÄIDE: MAJUTUS JA TOITLUSTUSTEENUSED

Mahuindeks — iseloomustab teenuste mahu muutust **püsihindades** võrreldes baasperioodiga.

Laspeyresi indeks

$$I_t^L = \frac{\sum p_0 q_t}{\sum p_0 q_0}$$

Müügiindeks — iseloomustab teenuste mahu muutust võrreldes baasperioodiga **jooksevhindades**. Paasche indeks

$$I_t^P = \frac{\sum p_t q_t}{\sum p_t q_0}$$

Kaaludeks on hinnad

THI: LASPEYRES JA PAASCHE

Tarbijahinnaindeksi korral igal aastal uued kaalud, mis kehtivad aasta otsa.

Võrdleme ühe ja sama aasta erinevaid kuid: **Laspeyresi indeks** (kogu aeg eelneva aasta detsembrikuu kaalud).

Võrdleme erinevate aastate samu kuid: **Paasche indeks** (igal aastal oma kaalud).

	Muutus, võrreldes august 2024	Muutus, võrreldes september 2023
THI muutus september 2024	-0,3% Sõltub ainult hindade muutusest	3,0% Sõltub nii hindade kui ka tarbimise struktuuri muutusest